

Episode

Det var på ingen måte noen trette.
Aldeles ikke, sa han. – Takk for mat.
Og ordene falt høflige og lette
og blinkende av gammelt, islagt hat.

Og: Velbekomme!» svarte bare hun.
Så skjøv hun stolen inn til spisebordet,
mens hennes smale, sammenknepne munn
bygget en uforsonlig mur bak ordet.

De stod et lydløst øyeblikk på vakt
og lette begge etter nye våpen,
den spisse setningen de skulle sagt,
den aller siste beske, lille dråpen.

Hun følte ordene bli giftig til.
Den gule fryden ved å kunne såre
slo ut i henne, hensynsløs og vill.
Da strøk hans fingrer rådløst gjennom håret.

Og plutselig ble hennes øyne fulle
i en avmektig, uforklarlig smerte.
Hun merket dypt bak hat og nag og kulde
den spente streng fra hans til hennes hjerte.

Inger Hagerup

Oppgave 7

A Beskriv

Gi en kort beskrivelse av forholdet mellom de to.

B Finn adjektiv

Det blir beskrevet en stemning i diktet. På neste side finner du ulike ADJEKTIV som beskriver stemninger. Sett ring rundt de ordene som du synes passer best til å beskrive stemningen eller atmosfæren i dette diktet. Begrunn valgene dine.

Lun Kjølig Varm Amper Trykket Dyster Trist
Tung Vennlig Sørgmodig Kjærlig Intim Koselig

C Ord og uttrykk

Nedenfor finner du noen uttrykk som kan brukes i sammenheng med krangel, uenighet og diskusjon. Diskuter betydningen av uttrykkene og lag en setning med hvert av uttrykkene.

Å ha en skarp tunge
Å sende et giftig blikk
Å bruke / komme med tomme trusler
Å stå opp på feil fot
Å vri kniven rundt
Å sette noen til veggs
Å krype til korset
Å krangle så busta fyker
Å være kranglevoren
Å strø salt i såret

D Ord og uttrykk

Disse uttrykkene inneholder ordet «hus», men hva menes med dem?

Å bevare husfreden
Å holde noe innenfor husets fire vegger
Å sette huset på ende
Å holde et forferdelig hus
Husbråk

E Skriftlig produksjon / muntlig framstilling

Tenk deg at du har vært på en liten, koselig restaurant og vil anbefale denne restauranten for andre. Beskriv restauranten. Bruk så mange beskrivende adjektiv som mulig.

F Ord og uttrykk

Se på disse ordforklaringene fra Statistisk sentralbyrå. Hva sier informasjonen om befolkningen i dag?

Sivilstand

I Norge har vi følgende grupper/koder for en persons sivilstand: ugift (ikke tidligere gift), gift, enke/enkemann, skilt, separert, registrert partner, separert partner, skilt partner og gjenlevende partner. Før 1994 gjaldt de fem førstnevnte.

Familietyper

Familietyperne som blir benyttet i familiestatistikken fra og med

1. januar 1999, er:

- Ektepar uten barn
- Ektepar med barn
- Samboerpar med felles barn
- Annen familietype

Tidligere ble «Annen familietype» inndelt i:

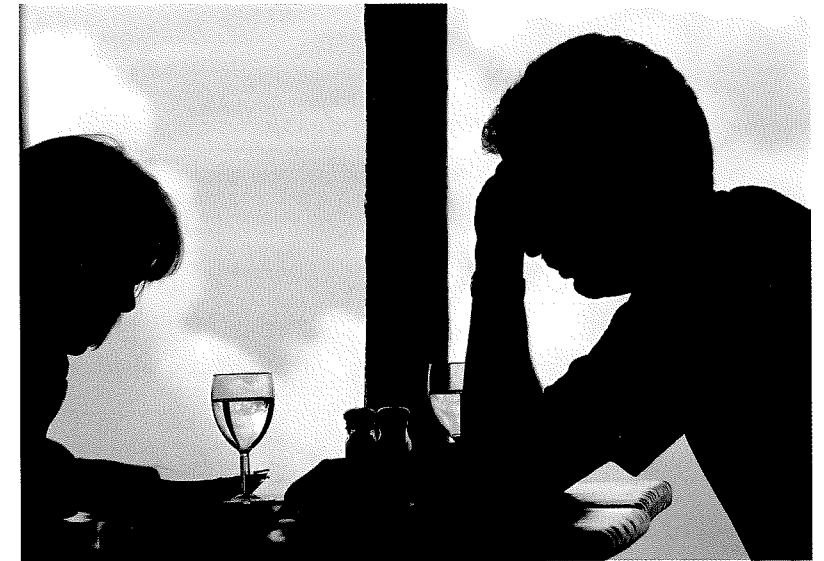
- Mor med barn
- Far med barn
- Enslig (enpersonfamilie)

Kilde: www.ssb.no/befolkning

G Diskuter skriftlig eller muntlig

Noen hevder at det er sunt å krangle iblant i et parforhold. Er du enig i dette? Diskuter.

8 En kjærlighetsaffære

Oppgave 8

Skriftlig produksjon

Nedenfor ser du et privat regnskap. Se gjennom regnskapet. Hva hendte egentlig? Fortell historien.

Regnskap

UT		INN
6.2.	Lorry	855 kr
7.2.	Blomster	225 kr
8.2.	Nasjonalgalleriet	100 kr
8.2.	Grand Café	650 kr
10.2.	Vinmonopolet	724 kr
10.2.	Pettersens delikatesser	1200 kr
		10.2. Slips (fødselsdagspresang) 300 kr
11.2.	Nationalteatret	900 kr
11.2.	Hvitvin	180 kr
11.2.	Theatercaféen	1900 kr
12.2.	Blomster	350 kr
		13.2. Blomster (retur)

9 Edvard Munch – Sjalusi

Oppgave 9

Skriftlig eller muntlig produksjon

Edvard Munch: Sjalusi (1934)

Ingen liker en sjalu partner, men det er først når man ikke er sjalu, det er grunn til å bli bekymret. Sjalusi er uttrykk for at man er glad i hverandre, og alle forhold bør inneholde en viss mengde av det. På den andre siden er sjalusi kanskje noe av det vanskeligste man kan oppleve i et forhold. Det kan være frustrerende og uforståelig og svært vanskelig å takle.

- 1 Skriv en tekst der du gir uttrykk for tankene dine omkring sjalusi.
- 2 Sjalusi kan noen ganger ha dyptgripende konsekvenser. Fortell om en roman, et skuespill eller en film der sjalusien spiller en avgjørende rolle.

Edvard Munch (1863-1944): *Sjalusi* (1895)

10 Dagny Juel

Oppgave 10

A Utfyllingsoppgave

Sett inn verbene i riktig form eller tid. Noen steder må du bruke infinitivsmerke, føye til det reflektsive pronomenet «seg» eller bruke passiv form.

Dagny Juel ble født i 1867 og (vokse) _____ opp i Kongsvinger, i et kondisjonert miljø, sammen med faren, som var lege, moren og tre søstre. I boka *Skuddene i Tbilisi – i fotsporene til Dagny Juel* (fortelle) _____ forfatteren Kristin Valla at alle søstrene skal ha vært så vakre at folk (snu) _____ seg etter dem når de var ute og (spasere) _____. Den eldste søsteren, Gudrun, (skulle) _____ en gang (ha) _____ (danse) _____ med kong Oskar den 2. på et ball i nærheten av Kongsvinger. «Det er svært mange vakre piker i byen,» kommenterte kongen. «Ja,» svarte Gudrun Juel. «Vi er fire.»

Dagny (føle) _____ tidlig behov for (reise) _____ ut i verden. Hun (synes) _____ småbymiljøet ble for trangt og snevert. Etter middelskolen, ved fylte femten år, (reise) _____ hun således til Tyskland for å gå på pensjonatskole i Erfurt i to år. Skolen viste seg (være) _____ en svært autoritær oppdragelsesanstalt, hvor ingen (få) _____ åpne munnen hvis de ikke (få) _____ beskjed om det. Dagny (mistrives) _____, og etter to år (forlate) _____ hun Tyskland og (vende) _____ hjem til Norge og Kongsvinger. I løpet av de to årene i Tyskland (ha) _____ Dagny til tross for det strenge regimet på frøken Simons pensjonatskole (utvikle) _____ til (bli) _____ en modig og selvstendig ung kvinne som ønsket (framstå) _____

som litt annerledes og spesiell. Hun (ha) _____ også (tilegne)
_____ det tyske språket og (begynne) _____
(røyke og drikke) _____. Etter noen år i barndoms-
hjemmet og et lengre opphold i Lund i Sverige (velge) _____
hun (slå) _____ ned i Kristiania, der hun (bli) _____
en del av det unge bohemmiljøet som også Edvard Munch var en del av.
Munch (bo) _____ i Åsgårdstrand i denne perioden, men
han (tilbringe) _____ også mye tid i utlandet og i Kristiania.
I 1893 (male) _____ han for øvrig et portrett av søstrene
Dagny og Ragnhild Juel, som i dag (henge) _____
i Munchmuseet. I 1892 (reise) _____ Dagny til Berlin for
å studere pianospill. Og i løpet av de neste årene (oppholde)
_____ hun seg regelmessig i denne byen. I mars 1893
(begynne) _____ hun (vanke) _____
på kafeen Den sorte gris (Zum Schwarzen Ferkel), der blant andre
Edvard Munch, August Strindberg og den polske forfatteren Stanisław
Przybyszewski var stamgjester. Przybyszewski (ha) _____
på det tidspunktet tre barn med samboersken Marta Foeder. 18. august
1893 giftet han seg med Dagny, og sammen (få) _____
de to barn, Zenon (f. 1895) og Ivy (f. 1897). Fra 1893 til 1898 (leve)
_____ paret vekselvis på Kongsvinger og i Berlin. De
var imidlertid stadig på reise fot i Europa og hadde nær kontakt med
mange europeiske kunstnere. I 1896 (ta) _____ Marta Foeder
sitt eget liv, og barna (plassere) _____ i ulike barnehjem.
Høsten 1898 (flytte) _____ paret til Kraków, der Stanisław
(få) _____ jobben som redaktør i kunsttidsskriftet *Życie*.
I 1899 (innlede) _____ han et forhold til Jadwiga
Kasprowiczowa, kona til en god venn. Nyttårsdagen 1900 (forlate)
_____ Dagny sin utro ektemann og (dra)
_____ fra byen sammen med sin elsker Wincenty Korab-

Brzozowski. Dagny og Stanisław (leve) _____ på hver sin kant i ett år. Våren 1901 (finne) _____ de imidlertid sammen igjen selv om Stanisław fortsatt (ha) _____ et forhold til Jadwiga. Warszawa ble nå Dagny og Stanisław's nye bosted.

En ung beundrer av Dagny, en hun hadde kjent lenge, Władysław Emeryk, inviterte hele familien til Tbilisi. Dagny, Zenon og Emeryk (dra) _____ i forveien, og Stanisław (love) _____ (komme) _____ etter med datteren noen dager senere. Det (rekke) _____ han aldri. 5. juni 1901 ble Dagny (skyte) _____ og drept av Emeryk, som senere (begå) _____ selvmord.

B Skap sammenheng

Bruk ordene i parentes til å skape sammenheng mellom setningene.

- 1 Det var et autoritært regime på frøken Simons pensjonatskole. Dagny utviklet seg til å bli en selvstendig ung kvinne
(likevel) _____
(selv om) _____
(imidlertid) _____
- 2 Stanisław var utro. Dagny reiste fra ham.
(derfor) _____
(så) _____
(fordi) _____
- 3 Stanisław hadde fortsatt et forhold til Jadwiga. Dagny og Stanisław fant tilbake til hverandre.
(til tross for at) _____
(ikke desto mindre) _____

11 Den første kjærligheten

Oppgave 11

A Overskrifter

Sett disse avsnittsoverskriftene på rett plass i teksten:

- a) Forelsket i forelskelsen, b) Vår sang,
- c) Liv i flammen, d) Sex i annen rekke, e) Stort tap,
- f) Store ord, g) Den fremste, h) Framtidsplaner

Den første store kjærligheten

Venter du på den store kjærligheten? Eller husker du din første store kjærlighet? Kanskje var den av den altoppslukende, lidenskapelige sorten. Psykolog Richard Alapack har forsket på den første store kjærligheten og funnet fram til en del fellestrekk ved denne intense perioden.

Den første kjærligheten trenger ikke å bety den første i en serie, det dreier seg om den mest betydningsfulle. Den er verken en flyktig forelskelse eller moden, voksen kjærlighet. Den forelskede er i en situasjon hvor personen trer ut av seg selv. Det er et element av «første kjærlighet» i ethvert alvorlig forhold.

Et typisk trekk er å bruke de store ordene, absoluttene. Man kan for eksempel si «Jeg elsker alt ved deg», «Sammen med deg frykter jeg ikke lenger døden». Unge opplever den første kjærligheten som feilfri, nesten perfekt. «Følelsen av å elske Diane, og vite at hun elsket meg, var det nærmeste jeg kunne komme himmelen.» Dette er i kontrast til den modne voksne kjærligheten der forholdet blir farget av egne erfaringer og kompromisser.

Kjærlighet ved første blick er omtrent like pålitelig som en diagnose ved første håndtrykk.

George Bernard Shaw

Ordet «vår» er typisk. Det er vår plass, vår musikk, vårt dikt, vår film. Eksklusiviteten er en beskyttelse fra alt som kan forstyrre forholdet. Men samtidig kan isolasjonen danne grunnlaget for avhengighet og eierforhold. Man er beskyttet fra voksenlivets flertydige kjærlighet og de hverdagslige krav. Den første kjærligheten er et tilfluktssted, hengiven og fylt av drømmer.

Pussig nok har den første kjærligheten lite å gjøre med sex. Det er følelser, tanker og erfaringer av respekt og oppofrelse som står sentralt. Selv om sex forekommer, er den ikke sentral. «Vi gikk til sengs, lå halvnakne og spilte Doors natta igjennom.» Den første kjærligheten er snarere knyttet til å kle av hverandres sinn. For første gang åpner man seg helt for en annen person. De elskende ser ut til alltid å ha noe å si til hverandre. Selv etter timer sammen kan en siste telefonsamtale etter godnattkysset være nødvendig. Det nære forholdet åpner dører for ømhet, sjenerøsitet, begeistring – men også sjalusi og eiertrang. Gjensidigheten er ikke modnet, men å gi og ta er uansett helt sentralt.

Typisk for de elskende er en sterk oppmerksomhet om framtiden. De begynner å forestille seg og planlegge en felles framtid. Å bli mor eller far blir plutselig en konkret mulighet. Partnerne deler drømmer og fantasier om hjemmet de skal bygge, barna de skal oppdra, karrieren de skal ha. Den spesielle utkårede har for øvrig en sterk tendens til å være nokså lik en selv.

Den første kjærligheten kan vokse fram til å bli et modent og voksent forhold. Noen blir gift med sin første kjærlighet, men de fleste går fra hverandre. Bruddet kan etterlate et gapende hull og et vell av spørsmål. Hvorfor sluttet hun å elske meg? Hva gjorde jeg galt? Slike brudd må tas alvorlig av de

voksne. I stedet for at man går gjennom sorgprosessen, kan det blant ungdom gi utslag som skulking, depresjoner, anoreksi og i verste fall selvmord.

En del nekter å se at forholdet har endret seg, og tvivholder på de perfekte forestillingene om kjærligheten og den andre. Oppbruddet er spesielt smertefullt fordi den første kjærligheten er så ladet med håp, løfter, idealer og drømmer. Ikke å bli ferdig med sin gamle flamme hemmer sorgprosessen. Å sitte fast i drømmen kan føre til at man leter etter en kopi av den første kjærligheten. En annen metode er å isolere seg, fordi «Brent barn skyr ilden».

En variant av kjærligheten er å forelske seg i den som gir status på skolen, eller som er en garanti mot ensomhet. Dette må ikke forveksles med den første kjærligheten. Tilfeldige forhold varer til beseiringen er unnagjort, eller til fornøyelsen er i boks.

Den første kjærligheten, derimot, dreier seg om et vedvarende forhold av selvrealisering og gjensidig koordinering. Selv om kjærligheten tar slutt, er den uforglemmelig og etterlater en melankoli. Den første kjærligheten er umoden – men utviklende.

B Finn ordene

I dette diagrammet finner du seks ord fra teksten som har å gjøre med nære menneskelige relasjoner. Finn disse ordene ved at du leser bokstavene forlengs, vannrett, loddrett og diagonalt.

E	L	S	P	O	N	K	J	Æ	P	Å	M	B	F	G	H
Y	T	O	R	P	F	G	U	O	I	L	P	Ø	F	Å	R
I	G	H	E	P	N	H	J	K	L	Ø	V	N	O	V	E
F	O	R	H	O	L	D	C	Y	K	L	M	S	R	N	E
E	U	Y	T	F	L	Ø	K	J	Æ	R	F	G	E	B	D
I	H	J	R	R	T	U	L	L	E	B	I	T	L	X	R
L	Y	U	I	E	K	O	D	P	R	C	T	W	S	G	O
F	I	O	P	L	L	E	V	G	F	U	S	K	K	E	V
R	N	I	L	S	K	J	Æ	R	L	I	G	H	E	T	B
I	T	E	K	E	S	J	Æ	O	R	K	E	M	L	U	S
L	S	K	Æ	R	V	S	J	A	L	U	S	I	S	I	E
H	J	U	L	E	N	B	I	S	S	E	M	A	E	K	O
E	D	E	R	F	A	R	I	N	G	E	R	S	T	E	B

C Diskuter muntlig eller skriftlig

Sosiologen Malcolm Brynin mener at dersom den første kjærligheten blir for intens og altoppslukende, kan dette ødelegge for både dette og framtidige forhold. Det blir problematisk fordi man vil strebe etter å oppnå den samme intense kjærlighetsfølelsen som i begynnelsen av den første intense forelskelsen. Antropologen Helen Fisher tror derimot at det å etterstrebe den opprinnelige opphisselsen i et forhold kan gjøre forholdet mer levedyktig, også på lang sikt.

Er det slik at man bør unngå å gå inn i et forhold der man er stormende forelsket? Finnes den eneste rette? Kan det være større sannsynlighet for at et arrangert ekteskap over tid kan fungere bedre enn et ekteskap eller samboerforhold som bygger på forelskelse? Hvorfor / Hvorfor ikke?

12 Bryllupstradisjoner

Oppgave 12

Diskuter

Nedenfor finner du en liste over ting eller handlinger som har en symbolverdi eller noe rituelt over seg før, under og etter bryllupet innenfor vår kulturkrets.

Se på punktene på listen og sammenlikn med bryllupstradisjoner i ditt hjemland.

Før og under bryllupet

- Frieriet
- Forlovelsen
- Forlovere
- Ringene
- Små symboler bruden har på seg: noe gammelt, noe nytt, noe lånt og noe blått
- Brudekjolen
- Brudesløret
- Brudebuketten
- Været på bryllupsdagen

- Brudens ankomst i kirken
- Bryllupsseremonien
- Bryllupsbilen
- Bryllupsfesten
- Kysset under middagen
- Brudevalsen
- Bryllupskaken
- Bryllupsnatten

Etter bryllupet

- Morgengaven
- Bryllupsreisen

13 Unge vil ikke love bort evig troskap

Oppgave 13

Diskuter muntlig eller skriftlig

Det har gradvis blitt mindre populært for unge under 24 år å gifte seg.

Hvorfor venter stadig flere med å gifte seg, tror du?

Lenge var det svært strenge regler for hvordan et bryllup skulle foregå. Bryllupet varte gjerne i flere dager, og var dyrt og omfattende å stelle i stand. Her ser vi en kvinne kledd i en brudedrakt fra Jølster i Sogn og Fjordane og bildet er tatt på 1860-tallet.

Statistikk viser også at flere par velger bort den tradisjonelle seremonien når de skal gifte seg. I 2011 ble det inngått 23 100 ekteskap. Av disse valgte nesten 7500 en borgerlig løsning, mens en av fem nordmenn giftet seg i utlandet. Hva kan årsaken være til at så mange velger andre måter å gifte seg på enn den tradisjonelle?

Kilde: Adresseavisen 27.10.12

14 Barnevennlig kjærlighet

Etter stortingsvalget høsten 2013 ble det regjeringsskifte i Norge. Høyre og Framskrittspartiet dannet regjering, og Framskrittpartiets Solveig Horne ble utnevnt til barne-, likestillings- og inkluderingsminister. Horne hadde tidligere kommet med en rekke kontroversielle uttalelser både i massemedier og på sosiale medier, blant annet om homofili. Utnevnelsen utløste derfor det vi kaller en mediestorm, og under finner vi et av leserbrevene som ble publisert samme høst.

Barnevennlig kjærlighet

I virkeligheten blir ikke alle født heterofile, Solveig Horne. Å fortelle barn noe annet er å lyve.

Kjære barne- og likestillingsminister; i 2010 tvitret du «Lurer på om det er helt greit at barnehagene leser homoeventyr for små barn?». Du hadde kanskje ikke tenkt så mye over saken den gang. Du hadde kanskje ikke tenkt over at det finnes barn som har homofile, bifile eller transseksuelle foreldre, foreldre som er transvestitter, eller foreldre som ikke vil definere seg som ett av to kjønn. Du hadde kanskje ikke tenkt over at det finnes enda flere barn som har LHBT-ere i nær familie, tanter, onkler, besteforeldre eller søsken. Det er greit. Men sånn er det, og nå kan du ikke la være å tenke over det lenger.

LHBT – samlebetegnelse for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

Det finnes homofile barn

Men det jeg tror du kanskje ikke engang skjønner, er at det finnes barn som er nettopp homofile, lesbiske, bifile eller transseksuelle. At det finnes så utrolig mange barn som ikke passer inn i hetero- og tokjønnsnormen som dominerer i Norge i dag. Jeg tror ikke disse barna tar skade av å høre det jeg fra nå av på trass vil kalle heteroeventyr. Jeg tror heller ikke de tar skade av å se menn og kvinner holde hender og kysse i offentligheten, og jeg tror ikke de tar skade av at foreldrene, familien og andre rundt dem viser fram eller snakker om heterofil kjærlighet. På akkurat samme måte tror jeg ikke heterofile barn tar skade av å eksponeres for homofil kjærlighet.

Mer barnevennlig kjærlighet

Det jeg derimot tror vi alle, voksne som barn, tar skade av, er når den ene typen kjærlighet vurderes som bedre, tryggere og på en eller annen måte mer barnevennlig enn alle de andre. Det er dette som indirekte skjer når alle prinsessene i alle eventyrene får drømmeprinsen til slutt, og når alle barn forventes å være født heterofile. Sånn er ikke virkeligheten, det er et faktum. Hvis vi skal fortelle barn noe annet, lyver vi for dem.

Trygghet uansett legning

Å spørre om når vi skal la barn få vite om homofili, er det samme som å spørre om når de skal få vite om heterofili. Hvis de ikke vet om det ene, gir det andre ingen mening. Det beste ville selvsagt være ikke å skille mellom de to kategoriene, da mister vi heller ikke resten av det brede spekteret som kjærlighet og seksualitet faktisk er. Det nest beste er å snakke med barna om forskjellige typer familier og former for kjærlighet. Det er bare på den måten at vi kan gjøre barna trygge på seg selv, uansett hvilken legning eller kjønnsidentitet de er født med.

Kilde: Aftenposten 18. oktober 2013

Oppgave 14

A Skriftlig produksjon

Skriv en kommentar til dette leserinnlegget som sto på trykk i Aftenposten 18.10.2013.

På Aftenpostens nettsider finner du en oversikt over debattregler du må følge hvis du skal få noe på trykk i denne avisen. Følg disse debattreglene når du skriver en kommentar.

B Diskuter

Anne G. Sæbø, som er ph.d., litteraturviter og kjønnsforsker, skrev i en kronikk i Aftenposten 7.11.2013 om sin mann, som for et år siden erkjente at han ønsket å bli kvinne. Hun skriver følgende:

Så deilig det ville ha vært om min eks hadde vokst opp i en kultur der det var mer åpenhet og informasjon rundt barns seksualitet og kjønnsavvik. Da kunne han ha kjent seg trygg nok til å komme ut av skapet som barn. Det hadde gavnet ham så vel som meg. I stedet mistet jeg min mann, og min eks mistet meg. Og det gjør veldig vondt å miste noen man elsker dypt og inderlig.

Diskuter tabuer og åpenhet med utgangspunkt i dette innlegget.

VISSTE DU AT

Lov om registrert partnerskap ble innført våren 1993 og innebar at et registrert partnerskap fikk de samme rettsvirkningene som et ekteskap når det gjaldt arv, formuesforhold, skatt og forsikring. Loven ble opphevet i 2009, da det ble innført en «felles ekteskapslov». Dette vil si at to personer uavhengig av kjønn kan inngå ekteskap. Kirken, og andre trossamfunn, har rett, men ikke plikt, til å vie likekjønnede par.

15 Utdrag fra *Markus og jentene*

1. kapittel

- Nå igjen, sa Sigmund bekymret – Det er ikke normalt, Marken.
- Jeg kan ikke noe for det, Sigmund. Det bare blir sånn, liksom.
- Det er ingenting som bare blir sånn. Du har en fri vilje, ikke sant?
- Det tror jeg ikke.
- Selvfølgelig har du det. Ellers ville du bare virre omkring.
- Er det ikke det jeg gjør da?
- Det må være noe i veien med hypofysen din.
- Ja, sa Markus og sukket. – Jeg regner med det.
- Først var det Ellen Christine, så var det Beate, så var det Karianne, så var det Mona, så var det Hanne, så var det Hilde, så var det Turid, så var det Ellen, så var det Lise, så var det Anne Berit ...
- Nei, så var det Heidi.
- Nei. Heidi kom etter Anne Berit.

- Gjorde hun det?
- Hun gjorde det, ja.
- Sigmund så strengt på ham.
- Så var det Trude, så var det Elisabeth, så var det Therese. Det er jo alle jentene i klassen. Hvem er det nå da?
- Nå er det Ellen Christine.
- Ellen Christine. En gang til?
- Ja, sa Markus lavt. – Hun har så pene ører. Jeg la ikke merke til dem første gang.
- Markus Simonsen var forelsket. For femtende gang siden han begynte på ungdomsskolen. Det var to måneder siden. [...]
- Tror du jeg er nymfoman Sigmund?
- Sigmund nikket dystert.
- Jeg er redd for det.
- Men jeg er jo bare tretten, hvisket Markus hest.
- Hva skal jeg gjøre hvis det fortsetter på denne måten?
- Kastraksjon er selvfølgelig en mulighet, sa Sigmund langsomt.
- Sigmund!
- Det er et enkelt kirurgisk inngrep. Vi kastrerte katta vår forrige uke. Den blei helt rolig og slutta å skvette.
- Jeg skvetter ikke!
- Nei, ikke ennå, men bare vent.
- Åssen veit du det?
- Jeg veit det jeg veit, sa Sigmund og rødmet.
- Jeg vil ikke kastreres!
- Slapp av. Jeg bare kødda.
- [...] – Å nei, der kommer hun!
- Hvem?
- Ellen Christine!
- Hun kom løpende nedover veien sammen med Mona. De hadde korte skinnjakker, trange bukser og Cats-Sko. Håret til Ellen Christine flaget i vinden sånn at Markus og Sigmund kunne se ørene hennes. De var små, litt utstående og nokså røde fordi det blåste og var kaldt.
- Hei, Ellen Christine! Ropte Sigmund.
- Øy!

Markus trakk jakka opp over hodet og knappet igjen. Jentene stanset og vinket til dem.

– Hei, Sigmund! Er det ikke herlig at det er fredag?

– Jo, ropte Sigmund. – Og man skal jo ikke klage på været, skal man vel?

– Ikke vi i hvert fall, ropte Ellen Christine. – Vi skal på håndballkamp!

Hvorfor har Markus tatt av seg hodet?

– Han fryser, ropte Sigmund. – På øra!

Jentene vinket og løp nedover veien. Markus stod fremdeles med hodet inni jakka.

– Du kan komme fram nå, Marken. De er borte.

Et blekt ansikt dukket langsomt opp fra boblejakka.

– Å, herregud, Sigmund! Så du de øra!

– Hva er det som er så spesielt med dem?

– Så du ikke at de er annerledes? hvisket Markus opphisset.

– Alle ører er annerledes, sa Sigmund overlegent. – Hvis de ikke er klonet.

– Så du ikke at de liknet på ... muslinger?

– Muslinger?

– Ja, muslinger med perler.

– Perler?

– Ja, øredobbene hennes er akkurat som perler i muslingene.

– Du kunne vel ikke se øredobbene hennes helt herfra?

– Nei, men jeg oppdaget dem i siste time. Jeg så på dem hele tida.

Mens vi skreiv stil.

– Hvordan klarte du å skrive da?

2. kapittel

– Pappa, har du noen gang vært forelska?

Markus og Mons sto ved hvert sitt tre og tøyde ut. De hadde begynt å jogge sammen gjennom skogen, som lå like bak huset der de bodde.

Markus likte egentlig ikke å jogge, men nå gjorde han det hver mandag for å glede faren. Han visste at det fikk Mons til å føle at han ikke bare var faren hans, men kameraten hans også. [...]

– Forelska? Ja, det skal jeg si deg, gitt, sa han med en karslig latter.

– Jeg var så forelska at jeg holdt på å gå i spinn, og det skal du være glad for. Ellers ville du ikke vært til. Han blunket til Markus.

Et kameratslig blunk. Det var tydelig at han likte spørsmålet.

En joggetur med bestekameraten. Svette i pannen.

Granbar i håret. Skitne joggesko. Skau og gutteprat. Yes, sir. [...]

[...] – Hvorfor spør du om det?

– Ikke for noe.

– Markus?

– Ja, pappa.

– Er du forelska?

Markus tøyde ut av alle krefter. Det svei i lårene.

– Nei, mumlet han. – Det er jeg vel ikke.

– Har du vært forelska da?

En løgn gjør ikke noe, men to blir en vane, tenkte Markus.

– Det har hendt, sa han så alminnelig han kunne.

– Det er ikke noe å være flau for. Det er helt naturlig.

– Ja, mumlet Markus. Jeg regner med det.

– Var hun pen?

Markus nikket, og tenkte at han aldri skulle ha spurt. Mons var kanskje verdens mest nysgjerrige pappa og kom sikkert ikke til å gi seg før han fikk vite alder, hårfarge, øyefarge, høyde og vekt på jenta.

– Hva het hun?

– Nei, jeg husker ikke jeg, sa Markus.

– Husker du ikke? Sa Mons forbauset.

Markus ristet på hodet.

[...] – Etter da?

Det var absolutt siste halmstrå, men Markus klamret seg til det.

– Etter hva?

– Etter mamma. Har du vært forelska i noen etter mamma?

Mons tok en barnål ut av håret og pirket seg i tennene med den.

– Nei, jeg har visst ikke det, sa han og så inn mellom trærne. – Jeg har visst ikke vært forelska i noen etter mamma.

De fortsatte å tøye ut. Ingen av dem sa noe. Markus tenkte at noen dager var høsten mer høst enn andre. [...]

[...] – Veit du hvorfor jeg ble forelska i mamma? Sa han muntert.

– Nei.

– På grunn av pekefingeren hennes.

Markus holdt pusten og ventet.

– Husker du at den høyre pekefingeren hennes manglet et ledd?

Markus nikket.

– Hun klemte den i en dør da hun var liten.

– Jeg veit det, sa Markus og kjente at han fikk gåsehud.

– Hun fortalte meg det da hun søkte jobb hos oss. «Jeg kan ikke bøye den,» sa hun, «men jeg er ikke så verst til å skrive på maskin likevel.»

– Og så viste hun meg fingeren.

– Hva?

Mons lo.

– Jeg mente ikke på den måten. Hun viste meg fingeren, og så kjente jeg på den, og da visste jeg det.

– Hva visste du, pappa? Sa Markus og jublet innvendig.

– Jeg visste at det var hun som kom til å bli moren din.

Han strakte ut armen og tok noen barnåler ut av håret hans.

– Førstemann! Ropte Markus, – førstemann til steinen pappa! Klar, ferdig, gå!

Klaus Hagerup

Oppgave 15

A Svar på spørsmålene til teksten

- 1 Hvilket problem er det Markus har å stri med?
- 2 Hvilken løsning foreslår Sigmund?
- 3 Hvorfor faller Markus for Ellen Christine?
- 4 Hvorfor lurer Ellen Christine på om Markus har tatt av seg hodet?
- 5 Hva handler stilen til Markus om?
- 6 Hvorfor jogger Markus hver mandag til tross for at han ikke liker det?
- 7 Hvordan er forholdet mellom Markus og faren?

B Skap sammenheng

Bruk ordene i parentes til å skape sammenheng mellom setningene.

- 1 Markus er sjenert. Han tør ikke snakke til Ellen Christine.
(så) _____
(fordi) _____
(derfor) _____
(det er grunnen til) _____
- 2 Markus liker egentlig ikke å jogge. Han jogger hver mandag.
(likevel) _____
(selv om) _____
(men) _____
(imidlertid) _____
- 3 Han jogger hver mandag. Faren skal ikke bli skuffet.
(så) _____
(slik at) _____
- 4 Han jogger hver mandag. Han vil ikke skuffe faren.
(fordi) _____
(av den grunn) _____
- 5 Markus gjemmer hodet i jakka. Ellen Christine skal ikke se ham.
(så) _____
- 6 Markus er sjenert. Han tør ikke snakke til Ellen Christine.
(så) _____

C Indirekte tale

Skriv om til indirekte tale.

- 1 Sigmund: «Hvordan klarte du å skrive da?»
Sigmund spør Markus _____.
- 2 Markus: «Jeg la ikke merke til ørene første gang.»
Markus sier _____.
- 3 Markus: «Så du ikke at de liknet på muslinger?»
Markus spør Sigmund _____.

D **Alternative uttryksmåter**

Skriv om setningene slik at setning B får samme eller tilnærmet samme betydning som setning A.

- 1 A Jeg la ikke merke til dem første gang.
B Jeg tok _____ første gang.
- 2 A Markus var forelsket for femtende gang siden han begynte på ungdomsskolen.
B Markus hadde _____.

16 Hopp Karoline, hopp

Bjørnstjerne Bjørnson ble født i 1832 på Kvikne, nord for Tynset, og døde i Paris i 1910. Han markerte seg sterkt både som forfatter, samfunnsdebattant, folketaler og teaterpersonlighet. Gjennom sine bondefortellinger, som *En glad gut*, fornyet han fortellerkunsten i Norge, både når det gjelder form, stil og menneskeskildring. Han grunnla også det moderne sagadramaet og skrev de første realistiske samfunnsdramaene i Norge. Som lyriker var Bjørnson også aktiv, og mange av diktene hans er det satt musikk til. Den norske nasjonalsangen «Ja, vi elsker» er et

Bjørnstjerne Bjørnson giftet seg med Karoline Reimers i 1858. Her er de fotografert i ca. 1905.

dikt av Bjørnson, tonesatt av komponisten Rikard Nordraak. I 1903 ble Bjørnson som første norske forfatter tildelt Nobelprisen i litteratur.

Hopp Karoline!

Bjørnstjerne Bjørnson og skuespillerinnen Karoline Reimers giftet seg i 1858. Karoline la raskt skuespillerkarrieren på hylla, og det var først og fremst som den store dikterens hustru at hun ble kjent. Hun renskrev alle manuskriptene hans og støttet trofast sin mann i tykt og tynt. Det var også hun som var modell for mange av Bjørnsons kvinneskikkelser. Hun var imidlertid ikke den eneste kvinnen i dikterens liv. En anekdote forteller at Karoline truet med å hoppe ut fra altanen på hjemgården deres, Aulestad i Gausdal, dersom ektemannen nok en gang hadde vært utro på en av sine mange reiser. Da Bjørnson var på vei opp bakken til gården, oppfordret Bjørnson Karoline til å gjøre nettopp det: «Hopp, Karoline, hopp!»

En annen gang forelsket han seg i den nitten år gamle skuespillerinnen Rosalinde Thomsen. De to møttes i et selskap i København, og gnisten ble tent umiddelbart. Hos Rosalinde Thomsen fant han noe han savnet i samlivet med Karoline. Han hadde vært forelsket før, men kjærligheten til Rosalinde overgikk alt han hadde opplevd tidligere. Rosalinde visste ikke at Bjørnson var gift, før hun med egne øyne fikk se Karoline i København. Sjøkket var stort, og Rosalinde visste verken ut eller inn. Likevel hadde hun et sterkt ønske om å leve med den store dikteren. Bjørnson levde derfor et dobbeltliv mens han og Karoline bodde på Vesterbro i København. Etter hvert reiste han til Italia og etterlot Karoline i København. At hun ikke ble med sin mann til Italia, kan være fordi han bare fikk halvparten av stipendet han hadde søkt om. Det er også mulig at forholdet mellom ektefellene på dette tidspunktet var så tynnslitt at en eller begge syntes det kunne være greit å leve atskilt en periode.

I moden alder ble Bjørnson hodestups forelsket i den anerkjente pianistinnen Erika Nissen, som var en gammel venninne av forfatteren.

Da romansen oppsto, lå hun i skilsmisseforhandlinger med sin mann. På hjemmefronten strevde Bjørnson. Karoline var nå i ferd med å bli døv. Dette var et slag for forfatteren, som hadde vært vant til å ha sin kone som en god samtalepartner, en han kunne diskutere det meste med. Sønnen Bjørn ble skilt, og dette skapte også stor uenighet i ekteskapet, blant annet fordi Karoline tok stilling for svigerdatteren. Det var i denne situasjonen Bjørnstjerne Bjørnson innledet et forhold til Erika Nissen. Han påsto selv at forholdet til Erika bare var av platonisk art, men brevene fra henne gir inntrykk av noe helt annet, og Bjørnsons kone og barn følte seg også sikre på at det var snakk om et kjærlighetsforhold.

Sønnen Erling, som hadde overtatt gården Aulestad, stilte faren overfor et ultimatum. Dersom han ikke umiddelbart satte en strek over forholdet til Erika Nissen, var han ikke lenger velkommen på Aulestad, og ville aldri få møte barna og barnebarna igjen. Bjørnsons datter, Bergljot, som hadde stjålet Erika Nissens brev til faren, hadde funnet Erikas svake punkt, nemlig frykten for at en offentlig avsløring av forholdet kunne være til skade for hennes fem barn. Bergljot truet da med at hvis hun ikke avsluttet forholdet til faren, ville hun skandalisere henne så hun aldri mer kunne stå på en scene.

Det tok fem år å reparere forholdet mellom Karoline og Bjørnstjerne. Tre av disse årene tilbrakte de i utlandet. Til tross for Bjørnsons utenomekteskapelige eskapader holdt Karoline og Bjørnstjerne sammen livet ut. Bjørnstjerne Bjørnson døde i Paris i 1910, og Karoline Bjørnson døde i 1934.

Oppgave 16

A Ord og uttrykk

Finn uttrykk i teksten som betyr det samme som uttrykkene under.

I medgang og motgang
 De ble forelsket ved første blick
 Ikke vite sine arme råd
 Å satse på to hester
 Å støtte noen
 Å stille noen overfor et definitivt valg
 Ekteskapet var i ferd med å gå over styr

B Ord og uttrykk

Hva vil det si å være «flyktig forelsket» og «hodestups forelsket»? Forklar.

C Ord med samme rot

Finn substantiv og adjektiv/partisipp med samme rot som verbet.

verb	substantiv	adjektiv/partisipp
å forelske (seg)		
å leve		
å anerkjenne		
å diskutere		
å treffe		
å overta		
å skandalisere		
å reparere		

D Finn informasjon

I viktoriatidens England var sørgeperioden ved død ektemann to til tre år, og ved død av hustru var sørgetiden tre måneder. Finn ut hvordan sørgetiden var i Norge i tilsvarende periode.

Maria Bjørnson og hennes mor, Mia Prodan, ligger begravet på Kensal Green Cemetery i London.

17 Den store kjærligheten

Oppgave 17

Ordstilling

Sett ordene i riktig rekkefølge.

Den kjente kostyme- og scenedesigneren Maria Bjørnson (1949–2002) var datter av Mia Prodan de Kisbunn, en vakker og intellektuelt oppegående rumensk kvinne. Mia, som hadde adelige aner, ble i 1943 stasjonert som diplomat i Danmark. Fra 1944 til 1946 oppholdt hun seg i det nøytrale Sverige. Da kommunistene tok over makten i Romania, *Mias familie – stemplet – ble* _____ som «fiender av folket». Mia ble fratatt sitt statsborgerskap, og to av brødrene hennes ble sendt til fangeleirer i Sibir. Foreldrene ble fratatt alt de eide, og måtte bo på et av rommene i sitt eget hus, bare atskilt med en gardin fra en bondefamilie som overvåket dem konstant. *flyktning – i Norden – Mia – nå – var*